

FLAVIO STIMILLI
MLADEN OBAD ŠČITAROCI
PETRA RADELJAK KAUFMANN
MASSIMO SARGOLINI

MODELI UNAPRJEĐENJA KULTURNOG KRAJOLIKA ZAObALJA

UNAPRJEĐENJE KVALITETE KRAJOLIKA
REVITALIZACIJA ZAObALNIH PODRUČJA
TURISTIČKI I GOSPODARSKI ODRŽIVI RAZVOJ
PROCESI I PROMJENE KRAJOLIKA
DALMATINSKA ZAGORA

Ilustracija:

Promjene uslijed napuštanja zaleđa,
Grad Drniš (Fotografija: F. Stimilli, 2016.)

Literatura:

1. Dumbović Bilušić, B.; Obad Ščitaroci, M. (2007.), *Kulturni krajolici u Hrvatskoj: Identifikacija i stanje zaštite*, „Prostor“, 15 (2): 260-271, Zagreb
2. Matas, M.; Rako, A. (2015.), *Gospodarske mogućnosti Zagore i oblici njihova optimalnog iskorištavanja*, zbornik radova, Kulturni sabor Zagore / Institut za jadranske kulture i melioraciju krša, Split
3. Matas, M.; Faričić, J. (2011.), *Zagora između stočarsko-ratarske tradicije te procesa litoralizacije i globalizacije*, zbornik radova, Sveučilište u Zadru, Kulturni sabor Zagore i Ogranak Matice Hrvatske, Split

Mr.sc. **Flavio Stimilli**, dipl.ing.arh.
Università di Camerino,
Scuola di Architettura e Design
flavio.stimilli@unicam.it

Akademik prof. dr.sc. **Mladen Obad Ščitaroci**, dipl.ing.arh.
Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
mos@arhitekt.hr

Dr.sc. **Petra Radeljak Kaufmann**, dipl.ing.geogr.
Prirodoslovno-matematički fakultet
Sveučilišta u Zagrebu, Geografski odsjek
radeljak@geog.pmf.hr

Prof. mr.sc. **Massimo Sargolini**, dipl.ing.arh.
Università di Camerino,
Scuola di Architettura e Design
massimo.sargolini@unicam.it

Istraživanje teme Kulturni krajolici zaobalnih područja usmjereno je na prepoznavanje sadašnjih modela unaprjeđenja kulturnih krajolika Dalmatinske zagore, na njihovu analizu i vrjednovanje u usporedbi s drugim europskim primjerima te na moguće modele u budućnosti. S pejzažnoga gledišta, istraživačko je pitanje prepoznati modele radi revitalizacije zaobalja, gdje postoji mnoštvo gospodarskih i demografskih problema koji duboko utječu i na krajolik. Razlog i poticaj za istraživanje jest ukazati na inovativna i optimalna rješenja postojećega, izrazito nepovoljnog stanja u unutrašnjosti Dalmacije.

Istraživanje se provodi u prostoru Dalmatinske zagore sjeverne i srednje Dalmacije – u Šibensko-kninskoj i Splitško-dalmatinskoj županiji. Ispituju se prostorni i pejzažni problemi Dalmatinske zagore te se istražuju strategije i modeli mogućih zahvata u prostoru koji će osigurati održivost života u zaobalnom području.

Mnogi su autori u objavljenim radovima detaljno analizirali procese u prostoru Dalmacije i Dalmatinske zagore, kao što su: litoralizacija koja je dovela do prevelike koncentracije stanovništva i gospodarskih funkcija u priobalnim mjestima, s velikim zauzimanjem prostora (industrijalizacija gradskih središta, apartmanizacija i betonizacija obale); masovni turizam na obali te društveno-gospodarsko zaostajanje zaleđa, depopulacija i zamiranje stočarskih i ratarskih djelatnosti (deagrarizacija i

deruralizacija). Sa svoje strane, napuštanje i zapuštanje polja i drugih oraničnih površina ubrzavalo je procese divlje reforestacije koji postaju čimbenik rizika za sve učestalije šumske požare. Osim toga, u Dalmatinskoj zagori problemi su visoka nezaposlenost, nesređeni vlasnički i posjedovni odnosi (usitnjavanje parcela), nedovoljno razvijen turizam i nedostatak kvalitetne smještajne ponude.

Prvi rezultati istraživanja pokazuju da je proces razvoja proveden na različite načine. U posljednje vrijeme uglavnom se primjenjuju **policentrični modeli** temeljeni na diverzifikaciji djelatnosti. Ovisno o situaciji, značajno se razlikuju s obzirom na vrstu odnosa prema obali – kontinuitet/diskontinuitet (ekološki, prirodni, kulturni, povijesni i pejzažni), kao i s obzirom na stupanj specijalizacije predloženih aktivnosti – monofunkcionalnost/multifunkcionalnost ili ograničen/multisektorski, integralni pristup razvoju (i na lokalnoj i na regionalnoj razini). U većini je slučajeva najprikladniji **model integriranoga pristupa** – **kompozitni model** koji je usmjeren na kvalitetnije vrjednovanje prostora kao resursa, na raznolikost i ljepotu krajolika, na raznovrsnost tradicijskih ratarskih i stočarskih djelatnosti te na različite vrste gospodarstva i turizma.